

Fiecare dintre noi a asistat în sec. XXI, mai mult ca oricând la o punere “sub lupă” a sistemului educațional determinat atât de noile schimbări ale societății cât și de impregnarea valorilor aduse din vest, în ceea ce privește sistemul educațional. Această tendință s-a concretizat în România prin introducerea alternativelor educaționale, cele mai multe având la bază inițiative private. După 1989, o a doua formă de învățământ alternativă, propusă sistemului tradițional, este Pedagogia Freinet.

Esența pedagogiei Freinet va avea în centrul său individul precum și relațiile sale interumane. Tipologia educației promovate de Freinet este învățarea centrată pe rezolvarea unor probleme de către grupurile de copii, aflate sub îndrumarea cadrelor didactice. Cousinet consideră munca în grupuri mici drept mijlocul fundamental de educație. Formarea grupurilor se face la alegerea copiilor și durează 3-4 săptămâni.

Neinterventia educatorului îi va permite copilului să constientizeze, pentru prima dată, valoarea sa ca membru al unui grup ca și valoarea celor cu care colaborează. În acest caz rolul educatorului se va limita doar la organizarea materialelor necesare educației, asigurarea și menținerea climatului de încredere, cultivarea încrederii în parerile celorlalți.

Principalele caracteristici ale acestui sistem s-au concretizat în tehnici, denumite generic, după numele autorului lor, Freinet.

Acest tip de educație are în centrul său copilul, cu nevoile sale firești, școala asigurând acestui copil continuitatea cu valorile trecutului. Dewey se întreba dacă școala este « o mănăstire, atelier, laborator ». Munca pentru el este cea care transformă și conduce la creație. Elevul va fi cel care va dezvălui interesele sale, fiind lăsat liber și doar coordonat în punctele esențiale, va dobândi încrederea în sine și va acționa conform propriilor sale opinii. Rolul educatorului este unul de coordonator. Educatorul, în cea mai mare parte, este doar un observator atent care dirijează și coordonează activitățile elevilor săi.

1. Orientări fundamentale ale practicilor educative Freinet

➤ Drepturile și nevoile copiilor și adolescenților (respectul persoanei, al nevoii de cunoaștere, al dreptului de a critica) ;

➤ O educație prin reușită care consolidează dinamismul personal. Orice copil este capabil de reușită, esențial este să nu-l împingem spre eșec prin exigente exagerate sau premature ; aceasta nu presupune o educație a facilității, ci o dinamizare spre reușite care le vor antrena pe celelalte.

➤ O educație a muncii. Educația trebuie să-și găsească motorul esențial în muncă, o muncă creatoare, liber aleasă și asumată. În cucerirea autonomiei fiecare trebuie să învețe să-și fixeze singur obiective, în loc să aștepte să-i fie mereu impuse din exterior. Școala devine un loc de producție decisă cooperativ de copii prin creație, cercetări, deprinderi dobândite ; ea este astfel adevărata pregătire pentru o lume a muncii în care fiecare va putea participa la decizii.

➤ Respectul identității personale și al diversității : copilul nu va fi supus modelelor prestabilite, ci va fi acceptat ca atare, cu personalitatea lui. Problema nu este

reinsirarea indivizilor devianti in categoriile normalizate, ci recunoasterea identitatii lor fara a-i exila in diferenta lor sau a-i abandona.

- Nevoia de exprimare si comunicare :
 - Fiecare are dreptul de a se exprima, de a comunica in sanul grupului sau alte grupuri(ex. schimb de jurnale) ;
 - Tehnicile de exprimare nu trebuie impuse in prealabil ;
 - Exprimarea libera este valoroasa atat prin demersurile sale creative, cat si prin productiile sale.
- Responsabilitatea creativa :
 - O pedagogie bazata pe cooperare intre adulti, dar si intre copii care isi asuma responsabilitati mereu sporite, pregatindu-se astfel pentru viata lor de cetateni ;
 - O organizare cooperativa a scolii :scoala –loc de viata ;
 - scoala- loc de productie ;
 - grupul in slujba reusitei fiecaruia ;
 - necesitatile vietii collective si respectul

individului

- Un alt mod de insusire a cunostintelor:-dreptul la placere;
 - dreptul la experimentare
- Analiza critica a realului ; dreptul de : a experimenta, a emite ipoteze, a comite erori, a se murdari, a chestiona trecutul, a se intrebadespre anturajul socio-economic.
- O alta conceptie despre programme si controale.Autocorectare, autoevaluarea, ritica pozitiva a grupului sunt fundamentale in materie de control.
- Alte tehnici si alte instrumente pedagogice.Multiplele tehnici ale pedagogiei Freinet introduc multiple scheme de relatii in cadrul clasei, dar si cu exteriorul ; aceste relatii nu mai trec totdeauna prin dascal.Aceasta varietate a tehnicilorde lucru creeaza bogatia mediului educativ si calitatea relatiilor care se stabilesc.Cele mai bune instrumente sunt cele care permit o mare suplete in utilizare si respecta tatonarile experimentale ale copilului.

Instrumentele sunt :

- de munca individuala
- de incitare colectiva

Ele se refera la : - documentare

- incitare
- creatie si productie
- invatare si consolidare
- evaluare.

2. Pedagogia Freinet

- Principiile alternativei Freinet :
 - ✧ Pedagogie centrata pe copil
 - ✧ Pedagogie a muncii motivate
 - ✧ Pedagogie personalizata
 - ✧ Pedagogie a comunicarii si cooperarii
- Tehnicile Freinet :

- ✧ Textul liber
- ✧ Jurnalul scolar
- ✧ Corespondenta scolara
- ✧ Ancheta documentara
- ✧ Exprimarea plastica
- ✧ Exprimarea corporala
- ✧ Creatie manuala
- ✧ Exprimarea dramatica
- ✧ Iesirea scolara

TEXTUL LIBER

« Un text liber este, asa cum indica numele, un text pe care copilul il scrie in mod liber, cand are chef sa-l scrie si pe tema care il inspira ».(C. Freinet)

Destinatarul textului liber nu mai este invatatorul care sanctioneaza, ci colegii, grupul-clasa, corespondentii, parintii,etc.

Prezentarea textului liber o face elevul cand doreste. El se citește in fata colegilor, intr-un climat de intelegere si bunavointa. Colegii au o atitudine critica valorizanta, nu distructiva.

Rolul cadrului didactic : -sa gaseasca spatiu in orar pentru textul liber ;
 -sa deschida clasa pentru viata ;
 -sa ajute pe copil sa-si gaseasca cuvintele care sa-i exprime cel mai bine sentimentele, emotiile ;
 -sa nu faca tot timpul observatii de genul : ai murdarit pagina ;ai scris cu greseli ;nu ti-ai ales cele mai potrivite cuvinte ;etc.

« **Punerea la punct** » a textului liber(daca va fi publicat in revista scolii/clasei) implica analiza, suprimari, adaugiri, modificari,completari, in deplin respect pentru gandirea autorului. Fiind rod al unei colaborari, textul liber nu se noteaza.

Ilustrarea textului liber - i se da o forma artistica.

Prelungirile textului liber : Pornind de la el pot fi organizate lectii de gramatica/ortografie, vocabular, istorie, geografie,cunoasterea mediului, se pot demara anchete documentare, etc.

Meritul textului liber – deschide portile scrisului.

JURNALUL SCOLAR

Un mijloc de exprimare –El respecta libertatea de opinie in spiritul Declaratiei Drepturilor copilului (1959) si a Declaratiei Drepturilor Presei Tinere (1989) si este jurnal de opinie pentru ca publica ceea ce gandesc.

Un mijloc de comunicare - un mijloc de a face cunoscut celorlalti (clasa, corespondenti, alte clase, familie, etc.) ceea ce vrea sa spuna copilul.

Un mijloc de socializare si de formare civica - este o recunoastere a dorintelor individului, copilul primind o imagine pozitiva asupra scrisului, iar simpla difuzare in afara clasei ii da o dimensiune sociala.

Un mijloc de invatare - pentru ca realizarea lui necesita competente in citire, scriere, ortografie, vocabular.Este un instrument de lucru cu textul din toate punctele de vedere.Realizarea lui este o activitate in inima clasei, nu in plus sau pe langa.

CORRESPONDENTA SCOLARA

Permite :

Deschiderea scolii spre viata :-creeaza legaturi cu alte clase de aproape sau de departe ;

-spre un mediu geografic, social,.

Largirea campului de relatii afective ;

Permite copilului sa se construiasca – copilul devine un observator atent al mediului, iar adultul il cunoaste mai bine ;

Aduce masura timpului si a spatiului prin trairea afectiva, inerenta acestei practici, care-l separa de corespondentul sau ;

Este o deschidere spre socializare ;

Intareste identitatea grupului;

Activitatile determinate de corespondenta sunt functionale si determina invatarea, favorizand punerea in aplicare a altor tehnici: textul liber, jurnalul scolar, etc.

ANCHETA DOCUMENTARA

Este o tehnica complexa de invatare. Pentru realizarea ei se parcurg mai multi pasi :

- ☆ Se stabileste o tema, in cadrul ei se stabileste problematica, sursele de obtinere a informatiei si modul de abordare.
- ☆ Partea de cercetare si experimentare propriu-zisa ;
- ☆ Prelucrarea informatiei ;
- ☆ Bilantul fiecărei etape parcurse ;
- ☆ Realizarea formei finale.

Ancheta nu este incheiata daca nu poate fi valorificata, ce presupune ca informatia sa fie corecta, la zi si sa poata fi folosita si de altii.

EXPRIMAREA PLASTICA

Favorizeaza si dezvolta creativitatea elevului, dandu-i acestuia posibilitatea de a-si manifesta trairea interioara, temperamentul. Atmosfera deschisa din clasa da fantezie si deblocheaza anumite frane de ordin perceptual, mintal sau emotional, creand o atitudine optimista, fondata pe convingerea si disponibilitatea de a crea. Prin desen ii lasam copilului posibilitatea de a imprima pe hartie sau alte materiale ceea ce vrea sau cum vrea, fara restrangere, doar sugerand unele tehnici rapide de lucru, care pot fi puse sub diferite forme (pliante, felicitari, lucrari de dimensiuni obisnuite sau mai mari, etc.). Tehnicile folosite sunt diverse : colajul, decolajul, dirijarea picaturilor de tus prin suflare, stampila confectionata din diferite materiale (materiale textile). Materialele pot fi folosite la alegere : tus, bait, pastel, marker, carioca, tempera, hartie colorata, etc. In realizarea lucrarilor, activitatea creatoare individuala se imbina cu o activitate creatoare de grup, influentand pozitiv gandirea creativa.

EXPRIMAREA CORPORALA

Este o exprimare non-verbala care cauta sa-i apropie de oameni, le sporeste increderea in propria persoana. Se pune accent pe mimica si pe gesturi, pe miscare. Ii da copilului posibilitatea sa se dezvolte armonios, sa-si exprime sentimentele fara ingradire, se realizeaza in atelierul de exprimare corporala unde pot fi experimentate o serie de exercitii fizice, jocuri de miscare, care se nasc datorita creativitatii copiilor. Forma indragita de ei este jocul, prin care isi exprima sentimentele pe care le traiesc, se exteriorizeaza, invata. Este o activitate in aceeaasi masura serioasa, amuzanta.

Exemple : » **Ma prezint, te prezinti** »- joc de spargere a ghetii, de cunoastere a celui alt.

Se formeaza un cerc si se face prezentarea, retinand diferite lucruri despre partenerii de joc : 'sunt fericit cand...', 'imi plac...', 'lucrurile care imi plac cel mai mult sunt...', totul realizandu-se pe un fundal muzical ritmat. Fiecare participant la joc intra in mijlocul cercului si realizeaza o miscare. Nu este important cine incepe jocul, este esential ca toti sa participe la joc. Animatorul le explica copiilor ca importanta este originalitatea lor. Li se cere sa tina minte, cautandu-se sa se dezvolte atentia si memoria. Ultimului grup ii va reveni o dubla sarcina : sa-si creeze propria miscare, dar si sa o redea si pe aceea i-a placut cel mai mult. Cel care isi recunoaste miscarea trece in locul copilului din cerc si se continua jocul.

« **Omida oarba** »

-Fiecare copil are in mana o esarfa , un fular.

Se asaza in sir, unul in spatele celui alt.

Se stabileste punctul unde doresc sa ajunga.

Se leaga la ochi, exceptie facand ultimul copil din sir.

Asaza bratele pe umarul colegului din fata.

Trebuie sa ajunga la punctul stabilit la inceput, urmand indicatiile ultimului copil, care nu este legat la ochi.

« **Balet in doi cu masti** »

-Copiii se asaza cate doi, in cerc si se pipaie pentru a se putea recunoaste ulterior.

-Un copil din fiecare pereche este legat la ochi.

-Toti cei care au ochii legati se asaza in mijlocul cercului, pe margine ramanand cei cu ochii nelegati,

-Cercul exterior (format din copiii nelegati) se misca fara sa faca zgomot, apoi se opreste.

-Fiecare copil cu ochii legati trebuie sa-si gaseasca perechea printre ceilalti participanti la joc.

Exercitii fizice simple sau complexe, jocuri de miscare, cu obiecte sau fara, toate aceste activitati din atelierul de exprimare corporala, urmaresc dezvoltarea fizica armonioasa a copilului, legata de dezvoltarea lui intelectuala, totul facandu-se fara constrangere, copilul exprimandu-se liber, neingradit.

3. Instrumente pedagogice Freinet :

In alternativa Freinet reprezinta toate materialele si mijloacele de care se servesc in activitatea didactica. Rolul lor este de a scoate elevul din constrangerea relatiei elev-dascal si fac posibila o relatie triunghi :

elevul

dascalul

instrumentul

Fac posibila disparitia pozitiei fata in fata ; intre elev - dascal sunt elevi apoi dascalul.

Tipologia instrumentelor :

✧**instrumente de invatare** :-pentru elevi(fisiere autocorective, manuale scolare, caiet de viata, exercitii, casete) ;

-pentru dascal (carti,reviste,casete, stagiile de formare)

✧**instrumente de cercetare documentara** :-pentru elevi(dictionare, enciclopedii, biblioteca clasei, albume, reviste) ;

- pentru dascal(carti, reviste pedagogice, enciclopedii, instrumente oficiale, bibliografii) ;

✧**instrumente de gestiune** : -pentru elevi (plan/ bilant de munca, orar, fise ghid, planificari) ;

-pentru dascal(planificare, jurnalul de bord,plan de munca colectiv, orar) ;

✧**instrumente de evaluare** :- pentru elevi (bilanturi, scari de competenta, centuri de culoare, teste, brevetul, carticica elevului) ;

-pentru dascal (carte pentru munca educativa, teste etalonate national) ;

✧**instrumente de comunicare** : - pentru elevi (jurnalul scolar, scrisori, posta electronica, fax, internet, consiliul clasei, cutia cu intrebari) ;

-pentru dascal (buletin oficial ISJ sau MEC,scrisori, posta electronica, telefon, fax, internet) ;

✧ **instrumente de declansare** :-pentru elevi (fisier de incitatie, clasor cu

idei, instrumente de invatare, banca de foto sau imagini) ;

- pentru dascal (carti, reviste, casete) ;

✧**instrumente de reglare** : -pentru elevi (afis cu regulile clasei,regulamentul scolii,planificarea competentelor) ;

-pentru dascal (cartea alba a scolii-regulamentul de ordine interioara- , regulile clasei) ;

✧**instrumente pentru crearea autonomiei** : - pentru elevi (fise ghid, clasor de activitati personale si evaluari,plan de munca).

Fisiere autocorective- cele mai folosite instrumente- se prezinta sub forma de :

☆**fise intrebari** in care sunt puse operatiile de efectuat, problemele de rezolvat sau acordurile ortografice de aplicat ;

☆**fise raspunsuri** care permit copilului sa se corecteze ;

☆**fise test** ,pastrate de dascal careoferă acestuia mijlocul de a controla achizițiile elevilor, pe măsura ce aceștia avansează în dificultăți ;

☆**fise corectare** – dau munca suplimentară elevilor care au uitat o noțiune atunci când fac o fișă test.

Plan de muncă- individual –care dă posibilitatea să se observe unde se află elevul. Fișa se construiește în funcție de necesități și se pun până la 4 întrebări.

- **general** – se vede progresul elevilor.

Brevetul este un instrument de evaluare prin care este apreciat un ansamblu de competențe. Pentru fiecare competență se construiesc 5 – 10 itemi. Într-un brevet sunt evaluate de regulă 4 competențe.

Etapele realizării :

- 1) o listă a competențelor;
- 2) se triază cele accesibile primului nivel de competențe;
- 3) se grupează în funcție de dificultate celelalte competențe. Se acordă o diplomă pentru fiecare elev dacă a realizat aceste competențe.

Evaluarea- verificarea realizărilor elevilor- care are ca punct de plecare **planul individual de muncă**. Scopurile evaluării în pedagogia Freinet : **depasirea esecurilor școlare și valorizarea reușitei parțiale**.

Tipuri de evaluare: - **AUTOEVALUAREA**- își corectează singur cu ajutorul fișierelor autocorective și se apreciază printr-un cod de culori, determinându-și gradul de reușită.

-EVALUAREA COLECTIVĂ (CO-EVALUAREA)

Rezultatul muncii este prezentat grupului/clasei și supus criticilor valorizante ale acestuia. Clasa determină nivelul de reușită al proiectului individual, iar în funcție de gradul de reușită sau de eșec, cadrul didactic decide maniera în care elevul își va continua munca până la realizarea definitivă a proiectului.

-**SOCIALIZAREA** Definitivarea proiectului individual al elevului se realizează sub forma unui articol, album, expoziție, înregistrare, film, program informativ, etc.

În pedagogia Freinet notele sunt înlocuite cu :grile de evaluare bipartite elev/dascal, centuri de culoare, scări de competențe, bilanțuri, sistem de brevete, etc. Deoarece realizează programa școlară, elevii primesc și teste de control, care nu au ca scop sancționarea greselilor. ci **informarea** asupra progreselor elevilor și **decernarea certificatului** necesar societății și recunoscut de aceasta. Notarea testelor se face în urma discuției cu elevul, în vederea constientizării de către acesta a rezultatelor muncii sale în comparație cu nivelul cerințelor instituționale.

3. Concluzii

Tehnicile Freinet, așa cum se constată din ceea ce am prezentat, sunt rezultatul unei uriașe activități de grup, mai mult decât opera unui singur individ oricât de genială poate fi ea.

Cea mai profundă lecție pe care ne-a lăsat-o Freinet a fost, în definitiv, o lecție de viață : unirea eforturilor, colaborarea, apropierea oamenilor printr-o muncă comună efectuată în vederea unei progresive eliberări pentru pace și progres a umanității.

Bibliografie

Pettini,Aldo – « Metode moderne de educatie.Freinet si tehnicile sale » Centrul pentru Educatie si Dezvoltarea Creativitatii,1992

Radulescu,Mihaela St. –« Pedagogia Freinet. Un demers inovator » Ed. Polirom, Iasi,1999

☆☆☆

Support de curs « Alternativa pedagogica Freinet »

Principiile pedagogiei Freinet (I)

Încerc aici să numesc și să evidențiez într-un mod nou principiile pedagogiei Freinet. Ele nu apar în această formă în puținele lucrări tipărite în România. În urma câtorva ani de aplicare a tehnicilor Freinet la clasă realizez că ceea ce era revoluționar la timpul lui Freinet, astăzi este un lucru comun. Rămân totuși diferențe specifice față de curriculum oficial la care cei din Asociația Română pentru o Școală Modernă Arad ținem mult, iar eu sper că voi reuși să le pun aici în evidență.

1. Școală centrată pe copil

„Veți fi la nivelul copiilor. Îi veți vedea cu ochi, nu de pedagog și de șef, ci cu ochi de om și de copil și veți reduce imediat, prin acest fapt, distanța periculoasă care există, în clasele tradiționale, între elev și profesor” spune Freinet.

Cu ochii permanent deschiși la opțiunile elevilor, profesorul trebuie să întrunească factorii situației educative, fără a avea nevoie să psihanalizeze. Rezultă că rolul profesorului este riguros și considerabil în faza organizării clasei ca să permită fiecărui elev să lucreze liber.

Coborât de la catedră, profesorul este mai prezent și mai important, căci el trebuie să creeze neîncetat. El nu mai are alte mijloace de a se impune decât iradierea persoanei sale, credibilitatea, valoarea sa.

Freinet introduce în clasă un climat nou, asociind profesorul și elevii în realizarea de sarcini comune.

Elevul „cu experiențele sale proprii și cunoștințele sale diverse și difuze, are și el de dat informații profesorului”.

Dacă în învățământul tradițional, rolul elevului se reducea la a asculta și memora spusele profesorului, acțiunea pedagogică, în viziunea lui Freinet, trebuie să aibă elevul ca ax în jurul căruia să graviteze totul. Educatorul urmează să se adapteze la trebuințele copilului, să ia în considerare interesele și înclinațiile sale. Învățătorul ajută și nu controlează, amenință, atenționează, pedepsește.

Freinet militează pentru o educație prin reușită: doar reușita consolidează dinamismul personal. Orice copil este capabil de reușită, esențial este să nu-l împingem spre eșec prin exigențe exagerate sau premature: aceasta nu prespune o educație a facilității, ci o dinamizare prin reușite care le vor antrena și pe celelalte.

Freinet respinge emulația și competiția cărora le substituie efortul atât

individualizat cât și comun, acceptând doar autoemulația. El introduce în acest sens teste, prin care copilul își poate verifica cunoștințele, poate face singur un grafic al greșelilor comise, dovedindu-și lui însuși posibilitățile și limitele.

Pentru a ajunge la această reușită, elevul trebuie ajutat și încurajat “organizând în jurul lui munca și viața, bazându-te pe posibilitățile sale, chiar și cale mai modeste”.

“Primii din clasă – reușesc desigur, pentru că au aptitudini deosebite... Dar școala copleştește pe ceilalți sub avalanșa eșecurilor: exces de roșu pe exerciții, note proaste, “de refăcut” caiete rău îngrijite... Observațiile nu lasă decât foarte rar copilului încurajarea unei reușite”.

Pedagogul francez cererea fiecărui elev să preia, la rândul său, capul plutonului.

Să nu vă lăsați niciodată copiii să eșueze; faceți-i să reușească, ajutându-i dacă trebuie printr-o generoasă participare a profesorului. Faceți-i mândri de realizările lor. Îi veți duce astfel la capătul lumii.

Adevărata disciplină nu se instituie din afară, după o regulă prestabilită, cu cortegiul său de interdicții și sancțiuni. Ea este consecința naturală a unei bune organizări a muncii cooperative și a climatului moral al clasei.

La Freinet libertatea capătă sens atunci când înseamnă, nu posibilitatea de a nu face nimic, nici aceea de a face orice, ci posibilitatea de alegere între activități diverse. Freinet nu conferă copilului o dimensiune mitică, nu cade în pedolatrie; copilul teoretic al lui Freinet aparține totdeauna grupului-clasă și unei comunități sociale și culturale.

2. Muncă școlară motivată

Freinet se pronunță pentru o educație a muncii. Educația trebuie să-și găsească motorul esențial în muncă creatoare, liber aleasă și asumată. În cucerirea autonomiei fiecare trebuie să învețe să-și fixeze singur obiectivele, în loc să aștepte să-i fie mereu impuse din exterior. Școala devine un loc de producție decisă cooperativ de copii prin creații, cercetări, deprinderi dobândite; ea este astfel adevărata pregătire pentru o lume a muncii în care fiecare va putea participa la decizii.

Educația trebuie să aibă drept punct de plecare copilul real cu nevoile sale firești, efortul celui educat fiind comparat cu respirația voluptoasă a aerului sonor „al unei dimineți de primăvară”. Școala trebuie să asigure continuitatea cu valorile trecutului.

Deoarece valorile tradiționale se întrupează în mediu, greșeala cea mai gravă pe care o poate face școala este de „a smulge copilul din familie, mediului, tradiției în care a fost crescut, atmosferei care l-a înconjurat, gândului și dragostei care l-au hrănit, muncii și jocurilor care au fost pentru el prețioase experiențe, pentru a-l muta cu forța în mediul atât de diferit care este școala, rațională, formală și rece precum știința acelor care ar vrea s-o transforme într-un templu.

Freinet va pleda pentru *școala –șantier* și nu pentru *școala-templu*, pentru așezarea activității, a muncii la baza școlii. Ele au fost considerate de către Freinet „marele principiu, mortarul și filosofia pedagogiei populare”. „Munca este dovada prin care se transformă în miere nectarul încă impur al cunoașterii; este efortul de asimilare a experienței în procesul vital în toată complexitatea lui, și nu numai moral, material, social, ci și intelectual”, deoarece „cu ajutorul muncii-joc, copilul, ca și omul, intenționează (. . .) să cunoască, să experimenteze, apoi să creeze, pentru astăpânii natura și pentru a-și domina destinul”. De aceea, el consideră că spațiul școlar trebuie reorganizat: de-a lungul pereților să se creeze mari „laboratoare esențiale” (presa,

documentarea, istorie-geografie, științe, aritmetică, activități artistice, materiale audiovizuale).

În lucrarea *Les dits de Mathieu* (1949), Freinet ne povestește întâmplările unui tânăr orășean care, vrând să fie de folos gazdei sale va insista să adape un cal căruia nu-i era sete. El îi avertiza pe educatori să nu cadă în greșeala „unei pedagogii a calului căruia nu-i este sete”, pledând pentru o pedagogie a calului care „galopează către lucernă și adăpătoare”. *Problema principală a educației nu este „conținutul adăpătoarei” (conținutul învățământului), ci „modul de a provoca setea copilului”*. Astfel se explică atacul dur împotriva manualelor școlare pe care el le consideră mijloace de abrutizare, care slujesc într-un mod josnic programele școlare oficiale, unele dintre ele chiar le agravează. Și în situația în care manualele ar fi bune, el își menține sugestia de a fi folosite cât mai puțin în procesul didactic. Folosirea excesivă a manualului în copilărie va conduce „la insuflarea idolatriei pentru scrisul tipărit”, la uciderea simțului critic al copiilor. Iubitorilor pedagogiei Freinet de azi le spun că manualele din vremea lui Freinet nu erau ca și cele de acum care au evoluat mult. „Nu există la copil o nevoie naturală de joc” afirma, în contra curentului, Freinet. Când copiii muncesc, jocul nu le va mai apărea decât ca o activitate subsidiară, minoră, care nu merită să fie cocoțată în prim-planul procesului educativ. Chiar dacă munca implică efort, concentrare, oboseală, ea nu trebuie evitată, pentru că școala nu se poate trata cu amuzament.

Nimeni nu poate trăi pentru noi experiențe declara Freinet, care îmbrățișa *școala prin viață, pentru viață, prin muncă* al lui Decroly. El vrea laboratoare pentru munca manuală de bază și laboratoare de activitate socializată și intelectualizată unde se aplică tehnicile sale.

3. Activitate personalizată

Respectul identității personale și al diversității. Copilul nu va fi supus modelelor prestabilite, ci acceptat ca atare, cu personalitatea lui. Problema nu este reinserarea indivizilor devianți în categoriile normalizate, ci recunoașterea identității lor fără a-i exila în diferența lor sau a-i abandona.

Munca individualizată este una din tehnicile de învățare ale pedagogiei Freinet care vizează plasarea copilului în centrul sistemului educativ, ținând seama de achizițiile sale, de ritmurile și de capacitatea sa de a deveni actor al propriei învățări. Este o secvență în orarul clasei, cu durata variabilă (de la ½ de oră la 2 ore), în care copiii lucrează liber, după un plan propriu, în ordinea și ritmul ce le convin, desfășurând în cadrul grupului-clasă, activitatea dorită de fiecare din ei.

Finalitatea muncii individualizate este a-l educa pe copil în spiritul responsabilității și al autonomiei, permițându-i un demers personal de investigare ce duce la reușită.

A stimula diferite comportamente în situații diverse, a ține cont de ritmurile fiecăruia, a instaura raporturi de încredere datorită autocorectării și evaluării, a permite unui copil să părăsească clasa pentru o activitate particulară și să reia lucru la întoarcere, fără a-i deranja pe ceilalți sunt doar câteva fețe ale activității personalizate. Cadrul didactic se poate consacra în acești timpi liberi când copiii lucrează independent unui copil sau unui grup în particular.

Clasa bună este aceea în care fiecare elev va fi cel dintâi într-o privință oarecare.

Școlarul care nu are un domeniu în care să se poată afirma, să pună în valoare ansamblu persoanei sale este foarte vulnerabil. Și e foarte stângaci (sau nenorocos) dascălul care nu poate descoperi și încuraja această vocație.

4. Expresie liberă și comunicare

Reintroducerea vieții în școală îi impune acesteia din urmă să cultive “înainte de orice acea dorință înăscută la copil de a comunica cu alte persoane, cu alți copii mai ales, de a-și face cunoscute în jurul lui gândurile, sentimentele visurile speranțele. Atunci, a învăța să citească, să scrie să se familiarizeze cu esențialul a ceea ce noi numim cultură va fi pentru el o funcție tot atât de naturală ca a învăța să meargă- ceea ce nu este puțin lucru.”

Libera exprimare nu este invenția unui elev deosebit de creativ, ea este manifestarea însăși a Vieții. Libera exprimare pedagogică trebuie să permită fiecăruia să-și redea sentimentele, emoțiile, impresiile, cugetările, îndoielile. Toți copiii, dacă n-au fost încă descurajați, percep nevoia și dorința de a se exprima, de a comunica între ei cu instrumentele de care dispun (vorbirea, scrisul, desenul etc.)

Interogația este un proces exclusiv școlar și prea adesea inhibitor și perturbant.

Freinet arată că, dimpotrivă, trebuie “să-l lăsăm pe elev să întrebe el însuși și să ceară sfatul.” Critică școala tradițională pentru că în cadrul acesteia comunicarea între elevi este asigurată doar în timpul recreațiilor.

Comunicarea între ei nu este doar permisă ci chiar sugerată. Fiecare trebuie să aibă dreptul de a comunica liber în sânul grupului său cu alte grupuri (de exemplu schimb de jurnale școlare). Exprimarea liberă este valoroasă atât prin demersurile sale creative, cât și prin producțiile sale. Tehnicile de exprimare nu trebuie impuse în prealabil. Trebuie să multiplicăm câmpurile de exprimare, să acordăm dreptul la plăcere. Exprimarea liberă presupune și ascultarea celorlalți și respectul față de ei. Învățătorul trebuie asigure deschiderea asupra evenimentelor din experiența trăită de copil într-un trecut nu prea îndepărtat, deschiderea asupra vieții sociale și comunicarea în situații variate.

Înv. Dorina Dolha

- Bibliografie:

- Rădulescu Mihaela, „Pedagogia Freinet-un demers inovator”, ed. Polirom, 1999,
- Pettini Aldo , „Freinet și tehnicile sale”, ed. CEDC, 1992,
- „Le Nouvel Educateur” -Revistă de Pedagogie Freinet, nr. 17, 84, 92, 94, 101, 104, 109, 111, 128, 138
- Stanciu Mihai, „Reforma conținuturilor învățământului”, Polirom, Iași, 1999
- Andre de Peretti, „Educația în schimbare”, Spiru Haret, Iași, 1996,
- „Dicționar de pedagogie”, EDP, București, 1979,

Redefinirea relatiei profesor-elev-parinte in scoala moderna

[Acasa](#) / [Articole](#) / [Educatie](#)

Ma voi opri asupra unor aspecte teoretice care vor avea menirea sa-mi sustina proiectul si sa-i ofere credibilitate . M-am oprit in cautarile mele la unul dintre cei mai buni “avocati”, pe care i-as fi putut gasi in peregrinarile mele. In teoriile acestuia am gasit sustinerea de care aveam nevoie si care mi-a confirmat necesitatea unui astfel de proiect.

Cuvintele- cheie de la care am plecat si am construit demersul meu , mai mult sau mai putin reusit, sunt comunicare si cooperare. Ma voi opri putin asupra acestora pentru a descrie intr-o oarecare masura unele dintre cele mai importante principii elaborate de Celestin Freinet si, in acelasi timp, pentru a-mi construi pas cu pas "pledoaria" care sa-mi sustina stradania mea.

Asadar, in timp ce in scoala traditionala, relatia obisnuita si poate singura importanta este competitia , incurajata si exprimata prin clasificari, premii si sanctiuni, in scoala Freinet competitiei i se substituie cooperarea. "fiecare individ este complementar cu altii intr-un grup cooperative; daca altii iti sunt de ajutor pe anumite planuri, si tu esti pentru altii, pe alte planuri." Aceste formulari concise si pregnante explica metafora lui Freinet ca “fiecare elev poate ajunge la timpul sau sa se situeze in fruntea plutonului”.

Aceasta teorie a fost impartasita si de cercetatorul american Howard Gardner.

Acesta a formulat teoria inteligentelor multiple , care demonstreaza ca diferentele existente in plan cognitiv intre elevi, considerate multa vreme obstacole in educatie, pot, dimpotriva , sa o favorizeze.

In afara cooperarii intre elevi, realizata atat in clasa , cat si in afara ei (corespondenta , calatorii, schimb de experienta), in pedagogia Freinet exista si cooperarea intre profesori si elevi. Ei lucreaza impreuna , au sarcini comune, profesorul coordonand intreaga activitate desfasurata. In conceptia lui Freinet , profesorul reprezinta o prezenta constanta in grup, si nu doar atunci cand este solicitat . Freinet are meritul de a fi instaurat si o colaborare la nivelul profesorilor .

Prin cooperare se dezvolta ,astfel, numeroase atitudini care favorizeaza procesul de convietuire. Prin cooperare se educa de asemenea curajul de a asuma riscuri cu simtul necesar al responsabilitatii si obisnuinta de a asculta si respecta opiniile altora , de a accepta egalitatea si diferenta prin invatarea tolerantei fata de cei egali si diferiti , precum si asumarea datoriilor fara abdicare de la drepturi.

Comunicarea este alt principiu cu o importanta deosebita in pedagogia Freinet. Libera exprimare a elevului este un element fundamental pentru Freinet. “ Libera exprimare nu este inventia unui elev deosebit de creativ:ea este manifestarea insasi a Vietii”. Toti oamenii, toti copiii daca n-au fost descurajati simt nevoia de a se exprima, de a comunica intre ei cu instrumentele de care dispun: vorbirea , scrisul, desenul. Freinet a remarcat faptul ca placerea naturala de a comunica este deosebit de dezvoltata la copii, scoala trebuind sa favorizeze orice tip de comunicare si sa ajute copilul sa reuseasca prin mijloacele sale inca foarte limitate. Este necesar in primul rand sa se instaureze in clasa climatul unei comunicari reale, adica la care subiectul sa participe astfel decat prin metoda interogativa: tocmai in acest sens comunicarea se bazeaza pe exprimarea libera. Scolii ii revine sarcina , pana acum neglijata , de a utiliza exprimarea orala ca mijloc eficace de comunicare. Regula de aur in acest sens, si care reprezinta una din valorile fondatoare ale pedagogiei Freinet, consta in a da cuvantul copilului. : doar astfel va invata sa vorbeasca, sa asculte, sa discute. Scoala trebuie sa creeze cadrul necesar pentru ca elevul sa accelereze perfectionarea exprimarii pe cale orala. Scoala trebuie sa multiplieze si sa diversifice situatiile de comunicare reala , care sa intretina si sa adanceasca nevoia de exprimare si comunicare. Una dintre tehnicile utilizate este convorbirea. Convorbirea prilejuieste elevilor luari de cuvnt spontane, generand un climat de incredere si buna dispozitie. Se face apel la tot ce spune elevul pentru placerea lui si a grupului, unele dintre interventii producand cu timpul comentarii ale ascultatorilor. Calitatea ascultarii si sentimentul de intimitate, datorat faptului de a vorbi cu ai tai , reprezinta conditii stimulative pentru conversatie. Profesorul trebuie sa faciliteze exprimarea , s-o incurajeze printr-o atitudine de ascultare deschisa. In acest sens , un principiu de baza este ca profesorul sa manifeste toleranta fata de greseli, caci dorinta de a comunica este mai importanta decat corectitudinea exprimarii la un moment dat. Aceasta dorinta reprezinta garantia perfectionarii exprimarii si comunicarii. In scoala Freinet , elevii sunt invatati sa asculte conferinte , sa se concentreze asupra subiectului , sa contribuie prin intrebari sau eventuale completari la succesul lor. Receptiv si respectuos fata de ceea ce I se prezinta, profesorul va organiza cu intelegere si cu blandete dialogul cu elevii.

Referinte :

1. Dictionar de pedagogie ,Editura Didactica si Pedagogica , Bucuresti, 1979

Alternative educationale

Motto:

"Dati-mi un peste si voi manca azi, invatati-ma sa pescuiesc si voi avea ce manca o viata "

Fiecare dintre noi a asistat in secolul XXI, mai mult ca oricand la o "punere sub lupa" a sistemului educational, determinat atat de noile schimbari ale societatii cat si de impregnarea valorilor aduse din vest in ceea ce priveste sistemul educational. Aceasta tendinta s-a concretizat in Romania prin introducerea alternativelor educationale, cele mai multe avand la baza initiative private.

Privite la inceput cu reticenta, aceste initiative private au ajuns astazi a fi apreciate de cei mai multi dintre cei implicati in actul educational. Daca pana mai ieri, societatea romaneasca se ferea a aminti de alternativele educationale care existau in vest astazi observam o preferinta catre aceste sisteme - lucru deloc neglijabil pentru cei interesati a introduce reforma in invatamant. Prezentam alaturat cateva alternative educationale spre care invatamantul romanesc tinde a se perfectiona: Waldorf, Freinet, Step by Step.

Pedagogia Waldorf

Prima scoala care a propus o alternativa sistemului educational clasic a fost scoala Waldorf. Intemeiata de catre Rudolf Steiner la Stuttgart, ca urmare a sugestiei facute de conducatorul fabricii de tigarete Waldorf Astoria, pentru copiii salariatilor, Rudolf Steiner va pune bazele pedagogiei Waldorf. In Romania dupa 1991, Ministerul Educatiei si Cercetarii recunoaste pedagogia Waldorf ca alternativa educationala.

- Esenta pedagogiei waldorf este "copilul privit ca o entelehia" - fiinta care-si poate poarta telul in sine, fiind alcatuita din trup, suflet si spirit, si nu doar rezultat al ereditatii
- dupa cum precizeaza insuti autorul;
- Baza pedagogiei Waldorf este cunoasterea omului si mai ales a copilului in cele doua momente dificile, respectiv 9 si 9-13 ani (adevarate treceri ale rubiconului);
- Exploatarea fortelor spirituale si creative din fiecare copil;
- Planul de invatamant elaborat in concordanta cu aceste particularitati;
- Respectarea ritmului individual al fiecarui copil;
- Spiritul de initiativa, creativitatea;

- Mobilitatea in gandire sunt cai spre libertatea omului;
- In cazul acestei metode educatie se pune accent pe autoritatea dascalului in fata elevilor.

Spre deosebire de sistemul traditional aplicat la noi in Romania waldorf isi propune o sensibilizare a factorului educational, insa nu trebuie uitate urmatoarele aspecte:

- societatea romaneasca se afla inca in plina tranzitie poate de aceea este inca refractara la ceea ce este nou;
- sursele de documentare si informare care se potrivesc acestui tip de educatie sunt inca putine;
- piedica cea mai mare o constituie lipsa banilor, de aceea fiind preferat sistemul traditional unde invatamantul este gratuit.

Pedagogia Freinet

Dupa 1989, o a doua forma de invatamant alternativ propusa sistemului traditional este Pedagogia Freinet.

Desi in vest astfel de structuri si incercari de liberalizare a actului educational se regasesc inca din anul 1889 cand la Abbotsholme ia fiinta o scoala pe care Cecil Roddie a denumit-o "New School", iar mai apoi in perioada interbelica Belgia, Austria, Turcia, pun in practica si dezvoltă acelasi tip de scoala, la noi in tara aceste tendinte se vor observa doar dupa 1989.

Esenta pedagogiei Freinet va avea in centrul sau individul precum si relatiile sale interumane. Tipologia educatiei promovate de Freinet este invatarea centrata pe rezolvarea unor probleme de catre grupurile de copii aflate sub indrumarea cadrelor didactice. Cousinet considera munca in grupuri mici drept mijlocul fundamental de educatie. Formarea grupurilor se face la alegerea copiilor si dureaza 3-4 saptamani. Neinterventia educatorului ii va permite copilului sa constientizeze pentru prima data valoarea sa ca membru al unui grup ca si valoarea celor cu care colaboreaza.

In acest caz rolul educatorului se va limita doar la: organizarea materialelor necesare educatiei, asigurarea si mentinerea climatului de incredere, precum si cultivarea increderii in parerile celorlalti. Principalele caracteristici ale acestui sistem s-au concretizat in tehnici denumite generic dupa autorul lor: Freinet.

Acest tip de educatie are in centrul sau copilul, cu nevoile sale firesti, scoala asigurand acestui copil continuitatea cu valorile trecutului. Dewey se intreba daca scoala este "o manastire, atelier, laborator". Munca pentru el este cea care transforma si conduce la creatie.

Elevul va fi cel care va dezvalui interesele sale fiind lasat liber si doar coordonat in punctele esentiale va dobandi increderea in sine si va actiona conform propriilor sale opinii. Literatura de specialitate din strainatate observa de-a lungul timpului aplicabilitatea acestui tip de pedagogie la ciclul primar, gimnazial, liceal.

Putem concluziona in privinta avantajelor aplicabilitatii acestui sistem ca rolul educatorului este doar unul coordonator. In cea mai mare parte educatorul este doar un observator atent care dirijeaza si coordoneaza activitatile elevilor sai.

Step by Step

Ultima alternativa educationala propusa este Step by Step, care adera prin modelele pe care le dezvoltă la principiile si practicile unui invatamant democratic. In Romania sistemul a fost introdus in 1994 sub numele de Head Start. Programul a fost conceput

dupa modelul introdus in SUA in anii 1960, fiind un [program](#) educational de reforma care promoveaza metodele de predare - invatare centrate pe copil, precum si implicarea familiei si comunitatii in organizarea si dirijarea muncii copilului.

Principalele caracteristici ale educatiei Step by Step sunt:

- abordarea unor metode de predare adecvate;
 - predarea tematicii bazata pe individualitate;
 - centrele de activitate din clasa vor fi delimitate atat fizic cat si prin procesul de invatare - citire, scriere, matematica, stiinte, descoperite de fiecare elev in parte.
- Fiecare dintre aceste trei tipuri ar merita atentia noastra dar, societatea romaneasca este doar la stadiul in care se obisnuieste cu astfel de concepte, iar pana la asimilarea lor deplina este nevoie de timp.

'Sistemul' de invatamant Montessori

Mediul Montessori pentru copiii de la cresa si gradinita pana la nivelul liceului, se bazeaza pe o filozofie educationala foarte diferita de cea traita de majoritatea adultilor care suntem noi.

"Ghidul" Montessori, asa cum este denumit, de obicei, educatorul, in loc sa inceapa cu un set de lectii dictat de o scoala a societatii adultilor, construiește pe tendintele naturale ale copilului catre explorare, munca, creativitate si comunicare, pentru a crea un mediu de invatare care sa hraneasca pasiunile in desfasurare ale copiilor. Firesc, adultul care are sarcina organizarii acestui mediu are nevoie de o pregatire foarte diferita. Instruirea traditionala Montessori consta intr-o activitate de un an pentru fiecare dintre cele trei nivele de varsta si stadii de dezvoltare de mai jos: 0-3 ani, 3-6 ani, 6-12 ani. Profesorul Montessori pentru liceu trebuie, in mod ideal, sa fi absolvit toate trei cursurile de instruire plus o specializare universitara in una sau mai multe discipline.

Cateva detalii specifice privind metoda Montessori

Va prezentam cateva detalii specifice ale metodei Montessori, care ilustreaza necesitatea unui tip de instruire specific:

Gruparea copiilor de varste diferite. Copiii sunt grupati pe varste si abilitati neomogene, in serii de trei sau sase ani: 0-3, 3-6, 6-12 (uneori 6-9 si 9-12), 12-15, 15-18;

Exista o interactiune constanta, o permanenta rezolvare de probleme, predare de la copil la copil si o socializare permanenta;

Copiii lucreaza in conformitate cu propriile lor abilitati si nu se plictisesc niciodata (din aceasta perspectiva, acest sistem ar fi o mana cereasca pentru invatamantul simultan din multe zone rurale din Romania);

Mediul special pregatit este amenajat in functie de aria curriculara, iar copiii sunt liberi sa se deplaseze prin clasa in loc sa stea in banci;

Nu exista limita in ceea ce priveste timpul in care copilul poate lucra cu un anume material. In fiecare perioada a zilei, toate ariile curriculare--matematica, limba, stiintele, istoria, geografia, desenul, muzica, etc., pot fi studiate la toate nivelele;

Metoda de predare - *Preda predand, nu corectand*;

Nu exista lucrari de control care sa se inapoieze cu corecturi in rosu. Se respecta munca si efortul copilului asa cum sunt;

Profesorul, printr-o observare extensiva si prin inregistrarea observatiilor, planifica proiecte individuale prin care fiecare copil sa-si dezvolte capacitatea de a invata ce-i trebuie pentru a-si imbunatati performantele. Raportul profesor-copii: de la 1:1 la 1:30+. Cu exceptia grupelor pentru varstele de 0-3 ani (in care marimea grupului e dictata de regulile Ministerului Sanatatii), raportul este de un profesor Montessori si un supraveghetor (asistent) la 30+ copii. Profesorul este instruit sa predea individual, nu sa tina cursuri unui grup mai mare sau mai mic, si sa supravegheze peste 30 de copii care desfasoara o gama foarte larga de sarcini. El este pregatit in probleme fundamentale de matematica, limba, stiinte si arte, si in calauzirea cercetarii si explorarii copilului, concentrandu-i interesul si emotiile asupra temei. Profesorul nu stabileste teme, nici nu dicteaza ce trebuie sa se studieze sau sa se citeasca si nici nu stabileste limite privind profunzimea interesului copilului.

Discipline fundamentale

Profesorul Montessori, in perioada instruirii, face practica pentru majoritatea lectiilor cu materialele la toate disciplinele. De asemenea, trebuie sa treaca examene scrise si orale pentru aceste discipline pentru a obtine diploma. Este instruit, de asemenea, sa recunoasca daca un copil este pregatit pentru o anumita lectie intr-o anumita disciplina in functie de varsta, abilitate si interes si este calificat sa dirijeze progresul individual.

Arii curriculare

Toate disciplinele sunt interconectate, nu sunt predate izolat, profesorul modeland o personalitate "renascentista" cu interese largi. Copilul poate lucra cu orice material pe care-l intelege, in orice moment.

Orarul

Pana la varsta de sase ani exista zilnic una sau doua perioade de trei ore de activitate neintrerupta fara a fi separate de lectii de grup. Copiii mai mari isi programeaza intilniri de studiu in grup si cu profesorul ori de cate ori este necesar. Adultii si copiii respecta concentrarea si nu intrerup pe cel care e ocupat cu o anumita sarcina. Grupurile se organizeaza spontan sau pe baza de o programare anterioara speciala. Totusi, aproape intotdeauna, se acorda prioritate activitatii alese individual. Pentru copiii care urmeaza sa intre in invatamantul primar se organizeaza asa zisa zi prelungita, care corespunde grupei pregatitoare din invatamantul prescolar romanesc.

Marimea clasei

Cu exceptia grupelor de cresa, cele mai de succes clase sunt cele care cuprind un numar de 30-35 copii la un cadru didactic (foarte bine instruit pentru nivelul la care predă) si un asistent supraveghetor. Acest lucru e posibil deoarece copiii raman in acelasi grup timp de trei pana la sase ani iar majoritatea activitatilor de predare-invatare au ca sursa copiii si mediul.

Stiluri de invatare

Sunt stimulate toate tipurile de inteligenta si toate stilurile de invatare: muzical,

corporal-kinestezic, spatial, interpersonal, intrapersonal, intuitiv, lingvistic traditional si cel logico-matematic (citire-scriere-aritmetica). Acest model specific a fost redescoperit de catre psihologul Howard Gardner de la Universitatea Harward, in teoria inteligentelor multiple.

Evaluare

Nu exista note sau alte forme de recompensa sau pedeapsa, nici deschise, nici subtile. Evaluarea se face prin portofolii, observare de catre cadrul didactic si prin fise de progres. Proba daca sistemul functioneaza consta in realizarile si comportamentul copiilor, satisfactia, maturitatea, bucuria, dragostea de a invata si nivelul ridicat al activitatii.

Cerinte pentru varsta de 3-6 ani

Nu exista cerinte academice pentru aceste varste, insa copiii isi insusesc o cantitate surprinzatoare de cunostinte si, adesea, invata sa citeasca, sa scrie si sa socoteasca la un nivel care, de obicei, depaseste ceea ce se crede posibil pentru aceste varste.

Cerinte pentru varsta de 6-18 ani

Profesorul observa in permanenta interesele fiecarui copil si faciliteaza cercetarea individuala in domeniul acestor interese. Nu exista alte cerinte curriculare decat cele stabilite in Curriculum-ul National, sau cele cerute la admiterea in liceu sau de examenul de capacitate si cel de bacalaureat. Acestea iau o cantitate de timp minima. De la varsta de 6-7 ani elevii proiecteaza contracte cu cadrul didactic care trebuie sa le indrume activitatea solicitata, sa pastreze un echilibru general al domeniilor de activitate si sa-i invete sa devina responsabili fata de propria educatie si de utilizarea timpului. Activitatea din ciclul elementar si gimnazial cuprinde si materii care, de obicei, apar la liceu

Formarea caracterului

Aceasta formare este considerata pe acelasi plan cu formarea academica, elevii invatand sa aiba grija de ei insisi, de ambianta, unul de celalalt - gatesc, curata, construiesc, lucreaza gradina, se deplaseaza gratios, vorbesc politicos, sunt respectuosi si gata de a acorda ajutor, desfasoara activitate sociala in comunitate, etc.

Rezultatele acestei metode

Atunci cand mediul raspunde tuturor trebuintelor copiilor, acestia devin, fara vreo manipulare din partea adultului, sanatosi fizic, impliniti intelectual si psihologic, foarte bine educati si emanand bucurie si bunatate unul fata de altul. In urmatorul citat, Dr. Montessori vorbeste despre prima Casa dei Bambini din Roma, ilustrand importanta descoperirilor sale si esenta intregului invatamant Montessori de astazi:

Cand copiii au completat o activitate prin care au absorbit ceva din mediu, ei par odihniti si profund satisfacuti. De parca o cale s-a deschis in sufletele lor care i-a condus la toate fortele lor latente, relevand cea mai buna parte a lor. Ei arata o mare dispozitie catre oricine, vor sa-i ajute pe altii si sunt plini de bunavointa.

Astazi exista toate tipurile de proiecte de cercetare privind rezultatele invatamantului

Montessori. Rezultatele acestora arata ca pe masura ce copiii progreseaza intr-un sistem de invatamant Montessori autentic (deoarece exista scoli care folosesc numele dar nu au cadre didactice Montessori calificate) de la nivelul prescolar la gimnaziu si liceu, devin mai independenti si mai responsabili in actiuni si gandire. Ei desfasoara cercetari originale in toate directiile si depasesc repede nivelul de cunoastere al cadrului didactic in multe domenii. Ei intra in societate si devin cetateni responsabili si cu gandire critica mult mai devreme decat s-a crezut ca este posibil, organizand drumetii, proiecte si actiuni sociale si ecologice, ucenicie. Isi dezvoltă deprinderi de studiu excelente incat depasesc nivelul curriculum-ului din scolile traditionale. Cercetarile longitudinale releva lipsa oricarei forme de violenta in comportamentul adultilor care au urmat un invatamant Montessori, in special in perioada prescolara.

Caracterul sistematic, organizat al procesului de învățământ impune desfășurarea acestuia într-un anumit cadru. **Forma de organizare** desemnează tocmai acest cadru în care se desfășoară procesul de învățământ ca activitate de predare-învățare-evaluare, în unitatea componentelor sale, în vederea realizării obiectivelor pedagogice propuse. Altfel spus, forma de organizare se referă la „modul/maniera de lucru în care se realizează activitatea binomului profesor-elev, mod de lucru cu grupul sau cu individul” [3, p. 220].

Forma de organizare este în strânsă legătură cu conținutul învățământului, care o determină și pe care, în același timp îl influențează.

Istoria învățământului consemnează diferite **forme de organizare** a procesului de învățământ.

Cel mai cunoscut și practicat la nivel mondial este *sistemul de organizare pe clase și lecții*. Este un mod colectiv de organizare care s-a conturat la începutul epocii moderne, ca răspuns la cerințele social-economice, ce determinau necesitatea școlarizării puțin costisitoare și eficiente a unui număr mare de copii. A fost fundamentat teoretic de pedagogul ceh Jan Amos Comenius, în secolul al XVII-lea și, ulterior, dezvoltat de alți reprezentanți de seamă ai gândirii pedagogice, precum I. H. Pestalozzi, C. D. Ușinski, I. F. Herbart etc. A fost introdus în învățământul românesc în 1864, prin Legea instrucțiunii.

Sistemul de organizare pe clase și lecții *se caracterizează prin* următoarele: elevii sunt grupați în clase, în funcție de vârstă și nivel de pregătire, ceea ce permite desfășurarea unei activități comune; conținutul este structurat pe discipline școlare și teme, eșalonate pe unități de timp; activitatea școlară se desfășoară pe baza unui program prestabilit, pentru anul școlar, săptămâna și ziua școlară; trecerea elevilor dintr-o clasă în alta se efectuează în funcție de anumite condiții de promovare.

Acest sistem prezintă o serie de *avantaje*, care-l mențin viabil și astăzi, și anume: permite școlarizarea concomitentă a unui număr mai mare de elevi, care compun grupul-clasă; permite o învățare organizată, sistematizată, dirijată și evaluabilă; existența grupului-clasă oferă oportunități de învățare socială.

Sistemul pe clase și pe lecții este încă deschis spre modernizare și mai poate fi perfecționat.

Principală *limită* a acestui sistem de organizare rezidă în dificultatea luării în considerare a particularităților individuale, ceea ce îngreunează realizarea unui învățământ intensiv.

În ultimele două secole, pe lângă sistemul de organizare pe clasă și pe lecții au fost experimentate și **alte forme de organizare a procesului de învățământ**.

Sistemul monitorial a fost inițiat la începutul secolului al XIX-lea de englezii Andrew Bell și John Lancaster. El se caracterizează prin aceea că profesorul lucrează indirect, prin intermediul monitorilor, cu un număr foarte mare de elevi. *Monitorii* sunt elevi mai bine pregătiți, instruiți în mod direct de profesor și care apoi dirijează fiecare activitatea unui grup de elevi.

Sistemul claselor omogene, sau sistemul Manheim, denumit astfel după orașul german în care a fost introdus. În cadrul acestui sistem, elevii sunt grupați, în funcție de capacitățile intelectuale și performanțele școlare, în clase paralele de nivel diferit: clase de nivel ridicat, de nivel mediu și de nivel scăzut. Este prevăzută posibilitatea teoretică a trecerii unui elev de la o clasă paralelă de un alt nivel, dacă performanțele sale o justifică.

Planul Dalton a fost introdus de Helen Parkhurst, în orașul american Dalton. Acest plan promovează învățământul individualizat. Clasele sunt transformate în laboratoare pe materii, în cadrul cărora fiecare elev studiază în ritm propriu, după un program stabilit pe bază de contract, profesorul având rolul de consultant și evaluator.

Sistemul Winnetka, promovat de Carl Washburne la Chicago, încearcă să depășească individualizarea excesivă din cadrul Planului Dalton, îmbinând activitățile individuale cu cele colective.

Metoda Decroly (a centrelor de interes), experimentată în Belgia de pedagogul Ovide Decroly, pornește de la o altă organizare a conținutului: nu pe obiecte de învățământ, ci pe teme grupate în jurul intereselor (trebuințelor) fundamentale: de hrană, de luptă împotriva intemperiilor, de apărare de pericole (boli, accidente ș.a.), de activitate în comun.

Sistemul proiectelor, aplicat în Statele Unite și avându-i ca autori pe John Dewey și William Killpatrick, înlocuiește studierea disciplinelor școlare tradiționale cu efectuarea unor proiecte sau teme practice, pornind de la interesele spontane ale elevilor.

Activitățile organizate pe grupe de elevi, în care clasele sunt înlocuite cu grupe flexibile de elevi, formate pentru a efectua diferite activități sau teme (Metoda Cousinet, experimentată în Franța; Planul Yena, experimentat în Germania ș.a.).

Toate aceste experiențe pornesc de la critica unor neajunsuri ale sistemului tradițional pe clase și pe lecții.

În încercarea de a depăși aceste neajunsuri sunt propuse o serie de inovații, și anume: o altă organizare a conținutului învățământului; luarea în considerare a particularităților elevilor (sub raportul trebuințelor, intereselor, capacităților de învățare); noi posibilități de grupare, mai flexibile, a elevilor; accent pe activitatea elevilor.

Sistemul de organizare pe clase și pe lecții rămâne însă sistemul oficial, oferind încă posibilități de modernizare

